

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ویراست دوم

شعر درمانی

نظریه و کاربرست

تألیف: نیکولاس مازا

www.ketab.ir

ترجمه: دکتر حسین قمری کیوی

(استاد مشاوره دانشگاه محقق اردبیلی)

داریوش عظیمی

ویراستار: دکتر خدابخش اسداللهی

مرشنامه : مازا، نیکولاس Mazza, Nicolas
 عنوان و نام پدیدآور : شعردرمانی: نظریه و کارست/ مولف نیکولاس مازا؛ ترجمه حسین قمری کیوی، داریوش عظیمی
 مشخصات نشر : اردبیل: دانشگاه محقق اردبیلی، ۱۳۹۹
 مشخصات ظاهری : ۴۶۰ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۵-۸۳۰-۱
 وضعیت فهرست نویسی : فیفا
 یادداشت : Poetry therapy: theory and practice, 2th. Ed, 2017
 موضوع : شعردرمانی / Poetry therapy
 موضوع : روان درمانی و مشاوره / Psychotherapy and Counseling
 موضوع : روانشناسی و ادبیات / Psychology and literature
 شناسه افزوده :
 شناسه افزوده: قمری کیوی، حسین، ۱۳۴۴-، مترجم
 شناسه افزوده: عظیمی، داریوش، ۱۳۷۰-، مترجم
 شناسه افزوده: دانشگاه محقق اردبیلی
 رده بندی کنگره : RC۴۸۹
 رده بندی دیویی : ۸۹۱۶۵/۶۱۶
 شماره کتابشناسی ملی : 7359029



شعردرمانی: نظریه و کارست

مولف: نیکولاس مازا

مترجمان: دکتر حسین قمری کیوی، داریوش عظیمی

چاپ اول ۱۳۹۹ +

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مولف است»

«حق چاپ محفوظ است»

اردبیل، انتهای خیابان دانشگاه، دانشگاه محقق اردبیلی، انتشارات دانشگاه محقق اردبیلی، صندوق پستی ۱۷۹

www.UMA.ac.ir/press

press@uma.ac.ir

بشنو از نی چون حکایت می‌کند
 از جدایی‌ها شکایت می‌کند
 کز نیستان تا مرا ببریده‌اند
 از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند
 سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
 تا بگویم شرح درد اشتیاق
 هرکسی کو دور ماند از اصل خویش
 باز جوید روزگار وصل خویش
 من به هر جمعیتی نالان شدم
 جفت بد حالان و خوش حالان شدم
 هرکسی از ظن خود شد یار من
 وز درون من نجست اسرار من
 مثنوی معنوی، مولانا جلال الدین بلخی

شعردرمانی و کتاب درمانی دو اصطلاح هستند که به طور مترادف برای توصیف کاربرد شعر و سایر اشکال ادبیات به منظور درمان و رشد شخصی استفاده می‌شوند. درمان با شعر، شیوه‌ای رسمی است که از آن برای ترویج و بشویق درک خود و فرد در جامعه، پذیرفتن و تغییر دادن احساسات و رفتار و همچنین افزایش سلامت روانی و اجتماعی استفاده می‌شود. شعر درمانی به عنوان استفاده از زبان، نماد و داستان در موقعیت‌های درمانی، آموزشی و ارتباطی تعریف می‌شود. شعردرمانی همچون سایر رویکردها یا روش‌های درمانی، راهبردهای خاص خود را دارد که بدون آشنایی با مبانی نظری و عملی آن نمی‌توان آن را به کار بست. چندین دهه است که شعردرمانی به طور رسمی به عنوان شکلی ارزشمند از درمان شناخته شده است و تأثیر آن بر روی گروه‌های مختلف مراجعان در سراسر جهان اثبات شده است و کاربرد آن در حوزه مشکلات و زمینه‌های مختلف، در حال گسترش است. جوامع دارای فرهنگ و تمدن بهتر از سایر جوامع می‌توانند از این روش سود ببرند. کشورمان ایران که از نظر برخورداری از زمینه غنی فرهنگی شهرت جهانی دارد از شرایط مناسب برای بهره‌مندی از شعردرمانی برخوردار است. مردم

کشورمان اعم از باسواد و کم‌سواد و حتی بی‌سواد نیز که از دیرباز با این گستره وسیع شعر، ادب و هنر آشنا بوده‌اند، به سهولت می‌توانند از این روش هم برای حل و فصل مشکلات خود و هم در عرصه گذران اوقات فراغت لذت ببرند. محققان هموطن، علی‌رغم وجود مایه‌های گسترده مردم‌شناختی در قالب آداب و سنن و آثار باستانی و صنایع دستی و آثار قدرتمند منثور و منظوم (چون خمسه نظامی و مرزبان‌نامه) در زمینه شعردرمانی کمتر فعال بوده‌اند؛ لذا وجود منابع ادبی قوی به زبان فارسی برای کاربرد شعر در حوزه سلامت روان، بستر مناسبی برای مشاوران و روان‌درمانگران، روان‌شناسان و متخصصان عرصه‌های علوم رفتاری محسوب می‌شوند. هر فردی که بخواهد از شعر و به طور کلی سایر اشکال ادبیات در حوزه کاری خود استفاده کند، لازم است با مطالعه متون علمی، در آن زمینه تخصص پیدا کند تا بتواند با حرکت در مسیر نظریه‌های علمی، حرکتی منطقی و منظم داشته باشد. بر کسی پوشیده نیست که وجود منابع علمی با موضوع شعردرمانی که برگرفته از فرهنگ و ادبیات بومی جامعه خود باشد، به مراتب تاثیرگذارتر از منابع علمی ترجمه شده است، اما امید است که ترجمه این کتاب بیشتر از نظر روش و گسترش افق دید، به این امر کمک کند.

کتاب حاضر که توسط نیکولاس مازا نوشته شده، از نظر معنایی نظری و عملی نسبتاً قوی و بسیاری از مفاهیم نظریه‌های معتبر را به شکلی قابل استفاده در قالب الگویی با عنوان مدل RES ارائه داده است. نیکولاس مازا استاد دانشکده مددکاری اجتماعی دانشگاه فلوریدا و بنیان‌گذار و سردبیر مجله شعردرمانی، کاربرد، نظریه، پژوهش و آموزش است که سالیان زیادی را صرف پژوهش، آموزش و کاربرد شعردرمانی کرده است. در این کتاب کاربرد شعردرمانی برای گروه‌های مختلف (نوجوانان، جوانان، بزرگسالان، زوجین، خانواده، سالمندان و گروه‌های خاص)، روش‌های شعردرمانی (فردی، خانوادگی، گروهی) و در حوزه‌های مختلف مانند سوگ و فقدان، به شکل کاملاً کاربردی معرفی شده است. ویژگی ممتاز این اثر برجسته در ایجاد پلی بین مفاهیم روانشناسی و ادبیات (شعر) است که ارزش کار نیکولاس مازا را دوچندان می‌کند. به خصوص اینکه وقتی متوجه می‌شویم امروزه متخصصان در رشته‌های مختلف علمی برای ماندگاری و اثرگذاری بیشتر به خلق نظریه

یا آثاری می‌پردازند که از ماهیت میان رشته‌ای برخوردار است؛ لذا، کتاب حاضر می‌تواند در این مسیر برای درمانگران و پژوهشگران مفید باشد. ویراست دوم شعردرمانی: نظریه و کاربرست شامل پایه‌های پژوهشی گسترده، نظری و عملی جدید است. نسخه قبلی این کتاب در سال ۲۰۰۳ منتشر شد و از آن زمان به عنوان یک منبع علمی قوی مورد استناد درمانگران و پژوهشگران قرار گرفته است.

دکتر حسین قمری کیوی

داریوش عظیمی

تأیستان ۱۳۹۹

www.ketab.ir

فهرست مطالب

ز	درباره نویسنده.....
ش	مقدمه: بازیابی / امید (شعر).....
ض	سپاسگزاری.....
ظ	پیش درآمدی بر ویرایش دوم.....

بخش ۱

۱	مبانی شعردرمانی.....
۳	۱. تاریخچه و توسعه شعردرمانی.....
۱۷	۲. مبانی نظری.....
۲۹	۳. مدل RES؛ الگوی عملی شعردرمانی.....

بخش ۲

۴۷	شیوه‌های شعردرمانی.....
۴۹	۴. کار با افراد.....
۶۵	۵. کار با خانواده‌ها.....
۸۷	۶. کار با گروه‌ها.....
۱۰۵	۷. کار با جمعیت خاص.....

بخش ۳

- ۱۱۷..... مراحل رشدی
- ۱۱۹..... ۸. کودکان و نوجوانان
- ۱۵۹..... ۹. جوانان و بزرگسالان
- ۱۸۷..... ۱۰. بزرگسالان
- ۲۰۷..... ۱۱. سالمندان
- ۲۲۳..... ۱۲. مرگ و فقدان

بخش ۴

- ۲۴۱..... پژوهش، آموزش و رشد حرفه‌ای
- ۲۴۳..... ۱۳. پژوهش
- ۲۸۱..... ۱۴. آموزش
- ۳۱۱..... ۱۵. رشد حرفه‌ای و مسیر جدید
- ۳۲۸..... سخن پایانی: بازگشت به خانه (شعر)
- ۲۳۹..... ضمایم
- پیوست الف: نمونه سؤالات پرسشنامه شعر درمانی: بررسی زبان، نماد و داستان در عمل بالینی ۳۳۰
- پیوست ب: نمونه‌ای از بخش‌هایی از پرسشنامه شعر درمانی: بررسی زبان، نماد و داستان در عمل بالینی ۳۳۱
- پیوست پ: تمرین آموزش شعر درمانی برای درمانگران ۳۳۲